Katowice Business University

ОТЗЫВ НАУЧНОГО КОНСУЛЬТАНТА

на диссертацию Сеилкасымовой Розы Аскаровны на тему: «Правовое регулирование процесса переработки медицинских отходов в Республике Казахстан» на соискание степени доктора философии (PhD) по образовательной программе 8D04201 – «Юриспруденция»

Актуальность темы диссертационного исследования и ее значение для современной науки и практики. Диссертационная работа Сеилкасымовой Р.А. посвящена актуальной для Республики Казахстан юридической проблеме правовому регулированию процесса переработки медицинских отходов. Значимость выбранной темы определяется необходимостью обеспечения экологической и санитарно-эпидемиологической безопасности, совершенствования правовых требований к обращению с медицинскими отходами и повышения эффективности государственного контроля в данной сфере. Особую актуальность исследованию придает то обстоятельство, что отношения, связанные с медицинскими отходами, регулируются нормами экологического законодательства, законодательства в сфере здравоохранения и административно-правовыми механизмами, которые должны применяться согласованно на всех юридически значимых этапах процесса. В условиях увеличения объема медицинских отходов, развития технологий их обработки и переработки, а также усиления требований к экологической безопасности возникает необходимость более четкого определения прав и обязанностей медицинских организаций, операторов, перевозчиков и государственных органов.

Нормы, относящиеся к медицинским отходам, закреплены в различных нормативных правовых актах, при этом отдельные вопросы терминологии, учета, передачи отходов специализированным организациям, подтверждения законности деятельности подрядчиков, контроля дальнейшего движения отходов и результата их переработки требуют дальнейшего уточнения и согласования. В связи с этим исследование Сеилкасымовой Р.А. имеет как теоретическое, так и прикладное значение, поскольку направлено на выявление конкретных правовых проблем и разработку предложений, применимых при совершенствовании законодательства и правоприменительной практики Республики Казахстан.

Степень разработанности проблемы. Автором изучен значительный массив отечественной и зарубежной научной литературы,

+48 32 35 70 603
www.kbu.edu.pl
Katowice Business University
3 Harcerzy Września 1939 street | 40-659 Katowice

Akademia Górnośląska im. Wojciecha Korfantego w Katowicach 211

нормативных правовых актов Республики Казахстан, международных документов и зарубежного законодательства. В работе исследованы научные подходы к понятию и классификации медицинских отходов, их правовой природе, требованиям к раздельному сбору, хранению, транспортировке, обезвреживанию, переработке и утилизации, а также вопросам государственного контроля и юридической ответственности. Существенное место занимает анализ международных подходов, отраженных в Базельской конвенции, документах Всемирной организации здравоохранения и других источниках, имеющих значение для безопасного обращения с медицинскими отходами. Сравнительно-правовое исследование зарубежного опыта позволило автору определить решения, которые могут быть учтены при дальнейшем развитии казахстанского законодательства с учетом особенностей национальной правовой системы.

Основные теоретические и методологические положения работы. В диссертации последовательно раскрыты понятие и содержание медицинских отходов, особенности их правовой природы, развитие правового регулирования данной сферы и принципы, на которых должен основываться процесс переработки медицинских отходов. Обоснованное внимание уделено разграничению понятий «обезвреживание», «переработка», «утилизация» и «уничтожение», поскольку точность используемой терминологии непосредственно влияет на содержание обязанностей участников соответствующих правоотношений и на определение результата совершаемых операций. Переработка медицинских отходов рассматривается автором в системе взаимосвязанных правовых требований, устанавливаемых экологическим законодательством и законодательством в сфере здравоохранения, с учетом механизмов государственного контроля, лицензирования и юридической ответственности.

Формально-юридический метод применен при анализе содержания нормативных предписаний и выявлении правовых пробелов; сравнительно-правовой – при сопоставлении законодательства Республики Казахстан с международными подходами и зарубежным опытом; историко-правовой – при рассмотрении становления и развития правового регулирования медицинских отходов; системный – при установлении взаимосвязи норм, регулирующих отдельные этапы рассматриваемого процесса. Теоретические выводы дополнены эмпирическими материалами. Автором проведено анкетирование 1167 респондентов, 10 интервью с представителями медицинских организаций, изучены официальные статистические данные и материалы региональной практики.

+48 32 35 70 603
www.kbu.edu.pl
Katowice Business University
3 Harcerzy Września 1939 street | 40-659 Katowice

Akademia Górnośląska im. Wojciecha Korfantego w Katowicach 211

Katowice Business University

Использование указанных методов и источников позволило соотнести нормативное регулирование с практикой его применения.

Полученные научные результаты. К значимым результатам диссертационного исследования относится уточнение правового содержания понятия медицинских отходов и формулирование авторского определения, учитывающего источники их образования, классификацию по степени опасности и основные требования к дальнейшему обращению. Автор аргументирует необходимость более четкого нормативного разграничения отдельных операций с медицинскими отходами и последовательного определения правовых последствий каждой из них. Обоснована система принципов правового регулирования, включающая приоритет безопасности, предупреждение рисков, раздельный сбор по месту образования, прослеживаемость и учет, а также четкое распределение обязанностей и ответственности между участниками процесса.

На основе анализа действующей практики автор обращает внимание на уязвимость этапа, наступающего после передачи медицинских отходов медицинской организацией подрядчику. В этой связи предложено развитие цифровой прослеживаемости движения медицинских отходов, использование электронного сопровождения партий отходов, их идентификации, фиксации маршрута и документального подтверждения выполненной операции. Представляет интерес предложение о взаимосвязи такой системы с данными о наличии разрешительных документов у организаций, осуществляющих соответствующую деятельность. Отдельно исследована проблема медицинских и фармацевтических отходов, образующихся у населения, и обоснована необходимость формирования доступного механизма их организованного приема и дальнейшего безопасного обращения.

Целостность структуры и содержания диссертации. Диссертация построена последовательно и соответствует логике поставленных исследовательских задач. В первой главе рассмотрены теоретико-правовые основы исследуемой проблемы, включая понятие медицинских отходов, развитие правового регулирования и его основные принципы. Во второй главе проведен анализ международно-правовых основ, национального законодательства Республики Казахстан, практики его применения и вопросов юридической ответственности. Третья глава посвящена направлениям совершенствования законодательства и организационных механизмов правового регулирования процесса переработки медицинских отходов. Такое построение позволяет перейти от теоретического осмысления исследуемой категории к оценке действующего регулирования и далее к конкретным предложениям по его совершенствованию.

+48 32 35 70 603
www.kbu.edu.pl
Katowice Business University
3 Harcerzy Września 1939 street | 40-659 Katowice

Akademia Górnośląska im. Wojciecha Korfantego w Katowicach 211

Использование официальной статистики, региональных материалов, результатов интервью и анкетирования усиливает практическую обоснованность сделанных выводов.

Основные подходы автора к обоснованию полученных результатов. Выводы диссертанта основаны на сопоставлении нормативного материала, научных позиций, международных документов, зарубежного законодательства и эмпирических данных. Автор не ограничивается выявлением недостатков правового регулирования, а прослеживает их проявление в практической деятельности медицинских организаций и иных субъектов, участвующих в обращении с медицинскими отходами. Сравнительный анализ используется не для механического переноса зарубежных моделей, а для определения правовых решений, которые могут быть адаптированы к условиям Республики Казахстан. Такой подход повышает аргументированность сформулированных предложений и подтверждает их связь с результатами проведенного исследования.

Личный вклад докторанта. Сеилкасымовой Р.А. самостоятельно проведен анализ нормативной и научной базы исследования, сформулированы авторские теоретические положения, выявлены проблемы действующего правового регулирования и предложены направления его совершенствования. К личному вкладу относятся разработка авторского определения медицинских отходов, обоснование принципов правового регулирования процесса их переработки, предложения по совершенствованию учета и цифровой прослеживаемости, усилению контроля при передаче отходов специализированным организациям, а также развитию механизма обращения с медицинскими и фармацевтическими отходами населения. Самостоятельный сбор и анализ эмпирического материала, включая проведение анкетирования и интервью, свидетельствует о способности докторанта сочетать юридический анализ с исследованием фактического состояния правоприменительной практики.

Научная позиция автора. По результатам исследования автор последовательно обосновывает необходимость дальнейшего совершенствования правового регулирования процесса переработки медицинских отходов путем согласования экологических и санитарно-эпидемиологических требований, уточнения понятийного аппарата, установления прозрачного распределения обязанностей между участниками, усиления контроля за деятельностью специализированных организаций и внедрения механизмов прослеживаемости. Важным является подход, согласно которому возможность переработки конкретных категорий медицинских отходов должна определяться с учетом их класса опасности, результатов обезвреживания, санитарно-эпидемиологических

+48 32 35 70 603
www.kbu.edu.pl
Katowice Business University
3 Harcerzy Września 1939 street | 40-659 Katowice

Akademia Górnośląska im. Wojciecha Korfantego w Katowicach 211

Katowice Business University

требований и технологической пригодности. Данная позиция соответствует общей логике исследования и имеет практическое значение для совершенствования правового регулирования в Республике Казахстан.

В процессе подготовки диссертации Сеилкасымова Р.А. проявила научную самостоятельность, умение работать с нормативными правовыми актами, международными документами, научной литературой, статистическими и эмпирическими материалами. Автор последовательно формулирует исследовательскую позицию, критически оценивает действующее законодательство и предлагает конкретные решения выявленных проблем. Работа свидетельствует о сформированных навыках проведения самостоятельного юридического исследования и способности обосновывать предложения, имеющие значение для развития законодательства и правоприменительной практики.

Диссертационная работа Сеилкасымовой Розы Аскаровны «Правовое регулирование процесса переработки медицинских отходов в Республике Казахстан» представляет собой завершенное самостоятельное научное исследование, посвященное актуальной проблеме юридической науки и практики. Сформулированные в работе положения и рекомендации обладают научной новизной, аргументированы результатами теоретического, нормативного, сравнительно-правового и эмпирического анализа и могут быть использованы при совершенствовании законодательства Республики Казахстан, деятельности государственных органов, медицинских организаций и специализированных субъектов, участвующих в обращении с медицинскими отходами, а также в образовательном процессе. По содержанию, уровню самостоятельности и полученным результатам диссертация соответствует требованиям, предъявляемым к диссертационным исследованиям на соискание степени доктора философии (PhD), и может быть рекомендована к защите по образовательной программе 8D04201 – «Юриспруденция».

Akademia Górnośląska im. Wojciecha Korfantego w Katowicach 211

Научный консультант

Доктор юридических наук
Факультет Права и Администрации
Бизнес университет Катовице, Польша **Даниель Войтчак**

+48 32 35 70 603
www.kbu.edu.pl
Katowice Business University
3 Harcerzy Września 1939 street | 40-659 Katowice

Орыс тілінен қазақ тіліне аударма

ҒЫЛЫМИ КОНСУЛЬТАНТТЫҢ ПІКІРІ

Сеилкасымова Роза Аскаровнаның «Қазақстан Республикасында медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу» тақырыбындағы 8D04201 – «Құқықтану» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациясына

Диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның қазіргі ғылым мен практика үшін маңызы. Сеилкасымова Р.А.-ның диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасы үшін өзекті құқықтық мәселе – медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеуге арналған. Таңдалған тақырыптың маңызы экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, медициналық қалдықтармен жұмыс жүргізуге қойылатын құқықтық талаптарды жетілдіру және осы саладағы мемлекеттік бақылаудың тиімділігін арттыру қажеттілігімен айқындалады. Медициналық қалдықтарға байланысты қатынастардың экологиялық заңнама нормаларымен, денсаулық сақтау саласындағы заңнамамен және әкімшілік-құқықтық тетіктермен реттелуі зерттеудің өзектілігін арттыра түседі. Аталған нормалар мен тетіктер процестің заңдық мәні бар барлық кезеңдерінде өзара келісімді түрде қолданылуға тиіс. Медициналық қалдықтар көлемінің ұлғаюы, оларды өңдеу және қайта өңдеу технологияларының дамуы, сондай-ақ экологиялық қауіпсіздікке қойылатын талаптардың күшеюі жағдайында медициналық ұйымдардың, операторлардың, тасымалдаушылардың және мемлекеттік органдардың құқықтары мен міндеттерін неғұрлым нақты айқындау қажеттілігі туындайды.

Медициналық қалдықтарға қатысты нормалар әртүрлі нормативтік құқықтық актілерде бекітілген. Сонымен қатар терминология, есепке алу, қалдықтарды мамандандырылған ұйымдарға беру, мердігерлер қызметінің заңдылығын растау, қалдықтардың кейінгі қозғалысын және оларды қайта өңдеу нәтижесін бақылау мәселелері одан әрі нақтылауды және өзара келісуді талап етеді. Осыған байланысты Сеилкасымова Р.А.-ның зерттеуі теориялық әрі қолданбалы маңызға ие, өйткені ол нақты құқықтық мәселелерді анықтауға және Қазақстан Республикасының заңнамасы мен құқық қолдану практикасын жетілдіру кезінде пайдалануға болатын ұсыныстар әзірлеуге бағытталған.

Мәселенің зерттелу деңгейі. Автор отандық және шетелдік ғылыми әдебиеттің едәуір ауқымын, Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін, халықаралық құжаттар мен шетел заңнамасын зерделеген. Жұмыста медициналық қалдықтардың ұғымы мен сыныптамасына, олардың құқықтық

табиғатына, бөлек жинау, сақтау, тасымалдау, залалсыздандыру, қайта өңдеу және кәдеге жарату талаптарына, сондай-ақ мемлекеттік бақылау мен заңдық жауаптылық мәселелеріне қатысты ғылыми тәсілдер зерттелген. Медициналық қалдықтармен қауіпсіз жұмыс жүргізу үшін маңызы бар Базель конвенциясында, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының құжаттарында және өзге де дереккөздерде көрініс тапқан халықаралық тәсілдерді талдауға елеулі орын берілген. Шетелдік тәжірибені салыстырмалы-құқықтық тұрғыдан зерттеу авторға ұлттық құқықтық жүйенің ерекшеліктерін ескере отырып, Қазақстан заңнамасын одан әрі дамытуда қолдануға болатын шешімдерді айқындауға мүмкіндік берген.

Жұмыстың негізгі теориялық және әдіснамалық ережелері. Диссертацияда медициналық қалдықтардың ұғымы мен мазмұны, олардың құқықтық табиғатының ерекшеліктері, осы саланы құқықтық реттеудің дамуы және медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесі негізделуге тиіс қағидаттар жүйелі түрде ашылған. «Залалсыздандыру», «қайта өңдеу», «кәдеге жарату» және «жою» ұғымдарын ажыратуға ерекше назар аударылған, өйткені қолданылатын терминологияның дәлдігі тиісті құқықтық қатынастарға қатысушылар міндеттерінің мазмұнына және жасалатын операциялардың нәтижесін айқындауға тікелей ықпал етеді. Автор медициналық қалдықтарды қайта өңдеуді мемлекеттік бақылау, лицензиялау және заңдық жауаптылық тетіктерін ескере отырып, экологиялық заңнама мен денсаулық сақтау саласындағы заңнамада белгіленетін өзара байланысты құқықтық талаптар жүйесінде қарастырады.

Формальды-заңдық әдіс нормативтік нұсқамалардың мазмұнын талдау және құқықтық олқылықтарды анықтау кезінде; салыстырмалы-құқықтық әдіс Қазақстан Республикасының заңнамасын халықаралық тәсілдермен және шетелдік тәжірибемен салыстыру кезінде; тарихи-құқықтық әдіс медициналық қалдықтарды құқықтық реттеудің қалыптасуы мен дамуын қарастыру кезінде; жүйелік әдіс зерттелетін процестің жекелеген кезеңдерін реттейтін нормалардың өзара байланысын белгілеу кезінде қолданылған. Теориялық тұжырымдар эмпирикалық материалдармен толықтырылған. Автор 1167 респондентке сауалнама жүргізіп, медициналық ұйымдардың өкілдерімен 10 сұхбат өткізген, ресми статистикалық деректер мен өңірлік практика материалдарын зерделеген. Аталған әдістер мен дереккөздерді пайдалану нормативтік реттеу мен оны қолдану практикасының арақатынасын айқындауға мүмкіндік берген.

Алынған ғылыми нәтижелер. Диссертациялық зерттеудің маңызды нәтижелеріне медициналық қалдықтар ұғымының құқықтық мазмұнын нақтылау және олардың түзілу көздерін, қауіптілік дәрежесі бойынша сыныпталуын әрі олармен кейінгі жұмыс жүргізуге қойылатын негізгі талаптарды қамтитын авторлық анықтаманы тұжырымдау жатады. Автор медициналық қалдықтармен жүргізілетін жекелеген операцияларды

нормативтік тұрғыдан неғұрлым нақты ажырату және олардың әрқайсысының құқықтық салдарын дәйекті түрде айқындау қажеттігін негіздейді. Қауіпсіздік басымдығын, тәуекелдердің алдын алуды, түзілген жерде бөлек жинауды, қадағаланушылық пен есепке алуды, сондай-ақ процеске қатысушылардың міндеттері мен жауаптылығын нақты бөлуді қамтитын құқықтық реттеу қағидаттарының жүйесі негізделген.

Қолданыстағы практиканы талдау негізінде автор медициналық ұйым қалдықтарды мердігерге бергеннен кейін басталатын кезеңнің осалдығына назар аударады. Осыған байланысты медициналық қалдықтар қозғалысының цифрлық қадағаланушылық жүйесін дамыту, қалдықтар партияларын электрондық сүйемелдеу, оларды сәйкестендіру, маршрутты тіркеу және орындалған операцияны құжатпен растау ұсынылған. Мұндай жүйені тиісті қызметті жүзеге асыратын ұйымдардағы рұқсат құжаттарының болуы туралы деректермен байланыстыру жөніндегі ұсыныс назар аударуға тұрарлық. Халықта түзілетін медициналық және фармацевтикалық қалдықтар мәселесі жеке зерттеліп, оларды ұйымдасқан түрде қабылдаудың және олармен одан әрі қауіпсіз жұмыс жүргізудің қолжетімді тетігін қалыптастыру қажеттігі негізделген.

Диссертация құрылымы мен мазмұнының тұтастығы. Диссертация жүйелі құрылған және қойылған зерттеу міндеттерінің логикасына сәйкес келеді. Бірінші тарауда медициналық қалдықтар ұғымын, құқықтық реттеудің дамуын және оның негізгі қағидаттарын қамтитын зерттелетін мәселенің теориялық-құқықтық негіздері қарастырылған. Екінші тарауда халықаралық-құқықтық негіздерге, Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасына, оны қолдану практикасына және заңдық жауаптылық мәселелеріне талдау жүргізілген. Үшінші тарау медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу жөніндегі заңнама мен ұйымдастырушылық тетіктерді жетілдіру бағыттарына арналған. Мұндай құрылым зерттелетін санатты теориялық тұрғыдан пайымдаудан қолданыстағы реттеуді бағалауға, одан кейін оны жетілдіру жөніндегі нақты ұсыныстарға өтуге мүмкіндік береді. Ресми статистиканы, өңірлік материалдарды, сұхбат пен сауалнама нәтижелерін пайдалану жасалған тұжырымдардың практикалық негізділігін күшейтеді.

Автордың алынған нәтижелерді негіздеу тәсілдері. Докторанттың тұжырымдары нормативтік материалдарды, ғылыми ұстанымдарды, халықаралық құжаттарды, шетел заңнамасын және эмпирикалық деректерді салыстыруға негізделген. Автор құқықтық реттеудегі кемшіліктерді анықтаумен шектелмей, олардың медициналық ұйымдар мен медициналық қалдықтармен жұмыс жүргізуге қатысатын өзге де субъектілердің практикалық қызметінде қалай көрінетінін талдайды. Салыстырмалы талдау шетелдік модельдерді тікелей көшіру үшін емес, Қазақстан Республикасының жағдайына бейімдеуге болатын құқықтық шешімдерді айқындау үшін пайдаланылған. Мұндай тәсіл

тұжырымдалған ұсыныстардың дәйектілігін арттырып, олардың жүргізілген зерттеу нәтижелерімен байланысын растайды.

Докторанттың жеке үлесі. Сеилкасымова Р.А. зерттеудің нормативтік және ғылыми базасын дербес талдап, авторлық теориялық ережелерді тұжырымдаған, қолданыстағы құқықтық реттеу мәселелерін анықтаған және оны жетілдіру бағыттарын ұсынған. Докторанттың жеке үлесіне медициналық қалдықтардың авторлық анықтамасын әзірлеу, оларды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу қағидаттарын негіздеу, есепке алу мен цифрлық қадағаланушылықты жетілдіру, қалдықтарды мамандандырылған ұйымдарға беру кезінде бақылауды күшейту, сондай-ақ халықтың медициналық және фармацевтикалық қалдықтарымен жұмыс жүргізу тетігін дамыту жөніндегі ұсыныстар жатады. Сауалнама мен сұхбат жүргізуді қоса алғанда, эмпирикалық материалды дербес жинау және талдау докторанттың заңдық талдауды құқық қолдану практикасының нақты жағдайын зерттеумен ұштастыра алатынын көрсетеді.

Автордың ғылыми ұстанымы. Зерттеу нәтижелері бойынша автор экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды келісу, ұғымдық аппаратты нақтылау, қатысушылар арасындағы міндеттерді айқын бөлу, мамандандырылған ұйымдардың қызметіне бақылауды күшейту және қадағаланушылық тетіктерін енгізу арқылы медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеуді одан әрі жетілдіру қажеттігін жүйелі түрде негіздейді. Медициналық қалдықтардың нақты санаттарын қайта өңдеу мүмкіндігі олардың қауіптілік сыныбын, залалсыздандыру нәтижелерін, санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды және технологиялық жарамдылығын ескере отырып айқындалуға тиіс деген тәсіл маңызды. Бұл ұстаным зерттеудің жалпы логикасына сәйкес келеді және Қазақстан Республикасындағы құқықтық реттеуді жетілдіру үшін практикалық маңызға ие.

Диссертацияны дайындау барысында Сеилкасымова Р.А. ғылыми дербестігін, нормативтік құқықтық актілермен, халықаралық құжаттармен, ғылыми әдебиетпен, статистикалық және эмпирикалық материалдармен жұмыс істей алу қабілетін көрсетті. Автор зерттеушілік ұстанымын жүйелі түрде тұжырымдап, қолданыстағы заңнаманы сыни тұрғыдан бағалайды және анықталған мәселелердің нақты шешімдерін ұсынады. Жұмыс докторанттың дербес заңдық зерттеу жүргізу дағдыларының қалыптасқанын және заңнама мен құқық қолдану практикасын дамыту үшін маңызы бар ұсыныстарды негіздей алатынын көрсетеді.

Сеилкасымова Роза Аскаровнаның «Қазақстан Республикасында медициналық қалдықтарды қайта өңдеу процесін құқықтық реттеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы заң ғылымы мен практикасының өзекті мәселесіне арналған аяқталған дербес ғылыми зерттеу болып табылады. Жұмыста тұжырымдалған ережелер мен ұсынымдар ғылыми жаңалығымен